

Cümə, 4 iyul 1919-cu il, nömrə 216

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 5 şəvvalül-mükərrəm sənə 1337. 4 təmmuz 1919 sənə.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rubla, 2 aylığı 60 rubla, 3 aylığı 90 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rubla, 2 aylığı 70 rubla, 3 aylığı 100 rubla. Elan fiat: birinci səhifədə sətri 5 rubla, axırını səhifədə sətri 4 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rubla.

ELAN

Açılıb tənəki və papiros fabrikanı. Ağazeynal Zeynalov. Vorontsovski küçədə 26 nömrəli evdə. Telefon nömrə 30-07.

10265

MÜSƏLMAN MÜƏLLİMƏ VƏ MÜƏLLİMLƏRİ ÜÇÜN İKİ AYLIQ KURSLAR

İyulun 5-dən etibarən Bakıda müsəlman müəllimə və müəllimləri üçün 100 nəfərlik kurs açılır. Kursda daxil olanlar: 60 müəllimə və müəllimlər Şamaxı və Göyçay uyezdlərindən, 18 müəllimə və müəllimlər Bakı uyezdindən, 32 sentyabr ayından müəllimə və müəllimlik etmək istəyənlər. Kursda oxuyanlara yövmiyyə və xərci-rahı [gündəlik xərclik və yolpul] veriləcək, bunlar üçün "Svyataya Nina" məktəbində mənzil hazırlanır. Kursda oxuyanlar bir ildən əskik olmayaraq müəllimlik etməyə məcburdurlar. Xahiş edənlər Bakı və həvalisi [ətrafı] məktəb müdirinin dəftərxanasına rücu [müraciət] etsinlər.

10263
Pozenovski küçə, nömrə 15. Qeyd: Müəllimlər üçün kurs əlahid-də mənzildə olacaqdır.

10263

Bakı Şəhər İdarəsi bununla elan edir ki, təmmuz ayının 5-də, səhər saat 11-də, Təsərrüfat şöbəsi dəftərxanasında şəhər kioskalarını icarəyə verməkdən ötrü torq olacaqdır. Kioskaların [yerləri]:

- 1) Bulvarda körpü ilə qarşı;
- 2) Bulvarda kupalını [dəniz hamamı] ilə qarşı;
- 3) Azadlıq meydanında (Bolşoy Morskoy və Birjevov meydanının küncündə). Təfsilatı Təsərrüfat şöbəsi dəftərxanasında oxumaq olar.

T-158

Hökumət Teatrosunda Axsam tamaşası OPERA

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli Müdiriyyəti Cümə günü şəvvalül-mükərrəm ayının 5-də 1337 sənəsi (iyul ayının 4-də 1919-cu ildə) mütəntən bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır Üzeyir bəyin "Əsli və Kərəm" operası Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 8 tamamda.

1919-cu ilin 191-ci sayı

İslamlaşma

1. İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Elan

Açılıb tənəki və papiros fabrikanı. Ağazeynal Zeynalov. Vorontsovski küçədə 26 nömrəli evdə. Telefon nömrə 30-07.

Müsəlman müəllimə və müəllimləri üçün iki aylıq kurslar

İyulun 5-dən etibarən Bakıda müsəlman müəllimə və müəllimləri üçün 100 nəfərlik kurs açılır. Kursda daxil olanlar: 60 müəllimə və müəllimlər Şamaxı və Göyçay uyezdlərindən, 18 müəllimə və müəllimlər Bakı uyezdindən, 32 sentyabr ayından müəllimə və müəllimlik etmək istəyənlər. Kursda oxuyanlara yövmiyyə və xərci-rahı [gündəlik xərclik və yolpul] veriləcək, bunlar üçün "Svyataya Nina" məktəbində mənzil hazırlanır. Kursda oxuyanlar bir ildən əskik olmayaraq müəllimlik etməyə məcburdurlar. Xahiş edənlər Bakı və həvalisi [ətrafı] məktəb müdirinin dəftərxanasına rücu [müraciət] etsinlər.

Hökumət Teatrosunda Axsam tamaşası OPERA

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli Müdiriyyəti Cümə günü şəvvalül-mükərrəm ayının 5-də 1337 sənəsi (iyul ayının 4-də 1919-cu ildə) mütəntən bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır Üzeyir bəyin "Əsli və Kərəm" operası Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 8 tamamda.

"Azərbaycan" qəzetinin 216-cı nömrəsinin 1-ci səhifəsi

MƏXSUSİ PALTAR BİÇƏN

Sabiq Kiyev Zabıtlar İqtisad Cəmiyyə-tində olmuş, zabıtlərə məxsus master-skoy açılmışdır. Dumski meydan, Fəhlə Klubu ilə qarşı. Dərzi S. Krutin və D. Nə-sirov.

4956

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

**Azərbaycan Məclisi-Məbusan rəisi
həzrətlərinin əmrnamələri:**

Əmrnamə nömrə 113

Parlaman kvestoru [təsərrüfat müdiri] müavini Müzəffər Nərimanov mükəlləfi-yəti-əsgəriyyəyə daxil olduğu üçün 1919 sənəsi iyun ayının 1-dən etibarən mə-muriyyətindən əzl [kənar] edilir.

Əmrnamə nömrə 114

Parlaman Maliyyə və Bütçə komisyo-nu kargüzarı Hacığa Nurizadə mükəlləfi-yəti-əsgəriyyəyə daxil olduğu üçün 1919 sənəsi iyun ayının 1-dən etibarən mə-muriyyətindən əzl edilir.

Əmrnamə nömrə 115

Bakı sakini Mirzə Hüseyn Quluzadə 1919 sənəsi iyun ayının 1-dən etibarən Parlaman kvestoru müavinliyinə təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 116

Şamaxı əhli Qəzənfər Salmanov 1919 sənəsi iyun ayının 1-dən etibarən Parla-man Maliyyə və Bütçə komisyonu kar-güzarlığına təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 117

Səkinə xanım Əlizadə 1919 sənəsi iyun ayının 17-dən etibarən Parlaman İdarəsinin müvəqqəti makina yazıçılığına təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 118

Lyudmila Aleksandrovna Rits 1919 sənəsi iyun ayının 17-dən etibarən Parla-man İdarəsinin müvəqqəti makina yazı-çılığına təyin edilir.

Əmrnamə nömrə 119

Həsən Mustafa oğlu 1919 sənəsi iyun ayının 16-dan etibarən Parlaman İdarəsi mütərcimliyinə təyin edilir.

Parlaman rəisi: Həsən bəy Ağayev

Əslinə mütabiqdir.

Kargüzar: C[amal] Paşazadə

Əxzi-Əsgər İdarəsindən

Bakı uyezdnı [qəza] Əxzi-Əsgəriyyə [Hərbi Çağırış] İdarəsi təyin edibdir əs-gərlik vəzifəsini ifa etməkdən ötrü 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899-cu sənə-lərdə təvəllüd tapan [anadan olan] müsəl-man cavanlarından ötrü zeyldə [aşağıda] yazan vaxtları:

Balaxanı və Sabunçu Polis müdiriyyə-ti üçün

1, 2 və 3-cü polis uçastokları – 2 iyul

4 və 5-ci polis uçastokları – 3 iyul

7-ci polis uçastoku 5 və 6 iyul

6-cı polis uçastoku – 7 iyul

Bakı şəhəri üçün

1, 5, 7, 8, 9 və 10-cu polis uçastokları

– 10 iyul

2-ci polis uçastoku

Məhəmmədyar məscidi – 12 iyul

Gilək məscidi – 13 iyul

Cümə məscidi – 14 iyul

3-cü polis uçastoku

Təzəpir məscidi – 15 iyul

Qasımbəy məscidi – 16 və 17 iyul

4-cü polis uçastoku

Hüseynqulu və Hacı Hüseyn və Mə-həmmədi məscidləri – 19, 20, 21 iyul

6-cı polis uçastoku

Təzə, Hacı Ağababa və Hacı Pirverdi məscidləri – 22, 23 və 24 iyul

1) Əsgəriyyə dəvət olunur yerli əhali və kənar yerlərdən gələn, Bakıda süku-nət edən [yaşayan] Azərbaycan vətəndaş-ları hərçənd siyahıda yazılmamış olsalar da və habelə metrik dəftərində yazılma-mış olsalar da. Əsgəriyyə qulluğundan azad olmaq külfət qərarı üzrə və naxoş-luğa görə və ya qeyri səbəblərə görə mümkün olar Əxzi-Əsgəriyyə İdarəsinin qəti-təyyəinə [qəti qərarına] görə. Ona gö-rə, hərəgah bir evdə əsgərlik yaşında bir nəfər və ya neçə nəfər adam varsa, ha-mısının borclarıdır gəlsinlər.

2) Əxzi-Əsgəriyyə İdarəsinə gəlmək vacibdir, həm çətin padşahlıq qulluğun-da olan adamlar üçün də və dəmiryol-larında və kanvoynı sotnidə [mühafizə dəs-təsində] və ya çastnı [xüsusi] qulluqlarda olan adam üçün biqeyriyəz-vayenni qul-luqçular [hərbi qulluqçulardan başqa].

3) Qeyri yerlərdə olan əsgərlik yaşın-da olan adamlara, onların ataları və qey-ri əqvamları [qohumları] məlumat vermə-lidirlər.

4) Çağırılan adamlar borcludurlar gə-lələr Əxzi-Əsgəriyyə İdarəsinə, Persidski və Qubernski küçələrin küncündə olan Şaqidanovun evində, camaat vəkilləri ilə bərabər, hansı ki, siyahı yazmaqda iştirak

edibdirlər, sübh saat 9-un yarısında.

İdarə özünü borclu bilir xəbərdar et-məyə ki, bu ikinci prizıvdır [çağırışdır], ona görə hərəgah gələcəkdə əsgərliyə düşən adam tapılsa, hansı ki, vaxtında gəlməyiblər, bu günə [bu cür] adamlar əs-gərlikdən qaçan hesab olunacaqdırlar; onların ana və ataları və evlərin böyük-ləri onların qaçmaqlarına kömək edən he-sab olunacaqdırlar.

İdarənin sədri: Talışxanov

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Bolşevik məlumatı

Denikin ordusunda

Tsaritsın - Denikin ordusu keyfəmayə-şada [özbəşənəlikdə] davam edir. Denikin ordusu tərəfindən rəva görülən vəhşət-lər əhalini məcbur edir ki, onların cəbhə-sindən bizim tərəfə keçsinlər.

Odessa - Xəbər verilir ki, Denikin hö-kuməti üzvləri arasında çoxdan bəri ixti-laf davam edir. Sol dəstənin nümayən-dəsi Bernatski Krivoşeyinin irticakarənə siyasətindən narazı qalaraq məmaliki-əc-nəbiyyəyə [xarici ölkələrə] getmədən qa-baq Denikinə göndərdiyi məktubunda demiş ki, hərəgah Krivoşeyin bu siyasətin-də davam edərsə, o hökumət əzalığın-dan [üzvlüyündən] istefa verəcəkdir.

Lion - Alınmış olan xəbərlərə görə, Al-maniya kronprinsi Hollandadan Alma-niyaya qaçmışdır. Bu xəbər Dördlər Şu-rasında müxtəlif şayiata [şayiələrə] səbəb olmuşdur. Almaniya afiserləri öz sərkər-dələrini verməyəcəklərini bəyan etdik-

lərindən, kronprins bu iqdamatda bu-
lunmuşdur [bu addımı atmışdır]. Hərçənd
Müttəfiqlər kronprinsi təhti-məsuliyyətə
[məsuliyyət altına] cəlb etməyirlər, fəqət
hərgah kronprins Müttəfiqlər əleyhinə
işləyəcək olarsa, onu Almaniya tələb
edəcəklərdir. Almaniya üsyan əmələ
gəldiyi təqdirdə, Müttəfiqlər hökumətə
müavinət edəcəklərdir.

- İstanbuldan xəbər verilir ki, İstanbu-
lun Cəmiyyəti-Əqvama [Millətler Cəmiy-
yətində] verilməsi barəsində olan qətnə-
mə əhali arasında Müttəfiqlərə qarşı bö-
yük həyəcan qalxırmışdır. Türklərlə yu-
nanilər arasında qanlı müsadimələr [toq-
quşmalar] vəqə olmuşdur.

Odessa - İsveçrə ilə Almaniya arasın-
da ticarəti əlaqə başlanmışdır. Müttəfiq-
lər bu əhvaldan çox narazıdırlar.

- İyunun 24-də Hamburqda dəhşətli
iğtişas əmələ gəlmişdir. Sonra bu iğtişas
şəhərin başqa hissələrinə keçib bir çox
ərzaq mağazaları dağıdılmışlardır. Gecə
bolşeviklər vəğzalı işğal etmişlərdir. Hö-
kumət qoşunları asayışı bərpa etmək is-
təmişlərdir amma buna müvəffəq olma-
mışlardır. Müharibə davam edir.

- Alınmış olan xəbərlərdən anlaşılır ki,
fransız qoşunları Bessarabiyadan çıxmış-
lardır. Romaniya qoşunları tərkil-silah edib
[silahlarını atıb], müharibədə iştirakdan
və rəislərinə itaətdən imtina edirlər.

- Bükreşdən [Buxarestdən] xəbər veri-
lir ki, edam edilmiş sosialistlərin ailələri
nəfinə [xeyrinə] 293 min rublə pul cəm
edilmişdir. Bütün Həmkarlar İttifaqına mü-
saidə edilmişdir ki, sosialistlərə edilən
təcavüzə etiraz olmaq üzrə bir günlük tə-
til elan etsinlər.

- Xəbər verilir ki, Dobrucada bolqar-

ların əleyhinə göndərilmiş olan fransız
saldatları onlarla müharibədən çəkinmiş-
lər və qəti surətdə atəş açmaqdan imti-
na etmişlərdir.

- Hollandada hal-hazırda ciddi surət-
də inqilab hərəkatı müşahidə edilmək-
dədir. Ümumcahan tətill[i] yolu ilə, irtica
ilə mübarizə etməyi fransız sosialistləri
təqdir etmişlərdir.

Daşkənd - Kvettanın şərq cəhətinin
150 verstliyində olan Tal şəhərini əfqan
qoşunları işğal etmişlər.

Yekaterinodar - Denikin 200 ağac bo-
yu Maniçin cənub tərəfini bolşeviklər-
dən təmizləyib Maniçdən 40 ağac irəli-
lənmişdir. Bolşeviklərdən 4300 əsir və bir
neçə top alınmışdır. Kazaklar Orenburqu
işğal edərək Ural kazakları ilə birləşmiş-
lərdir və sonra Novorossiyskdən bolşev-
vikləri qovub çıxarmışlardır.

Petroqraddın hali

Stokholm - Vıborqdan xəbər verilir ki,
bu axırıncı günlərdə Kronştadt və Petroq-
rad səmtlərindən top səsləri gəlir. Pet-
roqraddan gələn fərarilər xəbər verirlər
ki, bolşevik başçıları həyəcana düşmüş-
lər. Bəziləri dövləti müxəlləfatını [dövlətə
məxsus əşyaları] götürüb qaçmışlardır. Şə-
hər Çin, latış, fin qoşunları və Qırmızı or-
du tərəfindən mühafizə edilir. Bolşevik-
lər şəhər divarlarına elannamələr yapış-
dıraraq bəyan edirlər ki, bolşeviklər şə-
həri tərkə məcbur olsalar, bütün sərmə-
yədarları edam edəcəkdirlər.

Hindustanda zəlzələ

Amsterdam - Hollanda Hindustanın-
dan verilən xəbərlərə nəzərən, Hindus-
tanda olan zəlzələdən bir çox kəndlər zir-

zəbər [alt-üst] olub 16000 nəfər də həlak
olmuşlardır.

Kopenhagen - Estoniyalılar Kelmari
işğal etdilər. Bolşeviklər təcilən ricət edir-
lər [tələsik geri çəkiliblər]. Riçanı işğal edən
latış qoşunları Livoniyaya tərəf yürüşdə
davam edirlər. Onlar məşhur İkskul is-
tehkamını işğal etmişlərdir.

Kipr müsəlmanlarının xahişi

London - Avam Kameronunda Emeri
bəyan etmişdir ki, Kipr müsəlmanla-
rından aldığı teleqramda o yerin müsəl-
manları Britaniya hökumətinin altında
qalmağı xahiş edirlər. Müsəlman təbə-
ələrinin haqqında olan bu məsələ qayət
ehtiyatla müzakirə ediləcəkdir.

Paris - Havas agentliyi xəbər verir ki,
çinlilərin Parisdə olan beynəlmiləl sülh
heyəti xəbər vermişdir ki, Kiao-Çao və
Kanton barəsində olan sülh maddələri
təbdil edilmədikcə [dəyişdirilmədikcə], Çin
sülh mürəxxəsləri [nüməyəndələri] mü-
ahidənaməni [sazişi] imza etməyəcəklər-
dir.

Berlin - Düsseldorf idareyi-örfiyyəyi-
əsgəriyyə [fövqəladə hərbi vəziyyət] altın-
da elan edilmişdir.

Lahey - Rəsmi surətdə xəbər verilir ki,
Şərqi Hindustanda olan tələfatın miqdarı
5100 nəfərdən ziyadə deyildir.

Paris - Xəbər verilir ki, İsveçiya ilə Da-
niya Almaniya ablukasında [blokadasında]
iştirakdan imtina etmişlərdir.

Kopenhag - Peştədən rəsmi surətdə

xəbər verilir ki, Macarıstan qoşunları çex
qoşunlarına qələbə çalmışlardır. Bütün
cəbhədə Macarıstan qoşunları çex qo-
şunlarını təqib edirlər.

SÜLH ƏTRAFINDA

Avstriya sülh müahidənaməsi

Çex-slav hökuməti

Avstriya Cənubi Karpatda muxtariy-
yətli əyalət daxil edilməklə Çex-slav hö-
kumətinin istiqlalıyyətini tamamilə etiraf
[qəbul] etməlidir. Avstriya ilə təzə höku-
mət sərhədi bir nəfər Avstriyadan və bir
nəfər çex-slavlardan olmaq üzrə Müttə-
fiq dövlətlər tərəfindən təyin edilən 7
nəfər nümayəndədən ibarət xüsusi ko-
missiya tərəfindən müəyyən ediləcəkdir.
Çex-slavlar razıdırlar Müttəfiq dövlət baş-
çıları ilə bərabər müahidənaməyə [sazi-
şə] öylə şərtlər daxil etsinlər, hansılarını
ki, çex-slavlar milli əqəliyyətin [azlığını]
müdafiəsindən ötrü, nəqliyyat işlərini və
hamı millətlərin müxtəlif ticarət haqla-
rını təmin etmək üçün lazım görürlər.

Amerikada anarxiya hərəkatı

Vaşinqtondan xəbər verirlər ki, mü-
əyyən bir vaxtda 8 şəhərdə bomba atıl-
mışdır. Hökumət məmurları böylə zənn
edirlər ki, bu mütəşəkkil bir anarxiya hə-
rəkətdir ki, bundan məqsəd hökuməti
düşürməkdir. Nəşr edilən intibahnamə-
lərdə [vərəqələrdə] deyilir ki, sinfi müba-
rizə başlanmışdır, ancaq füqərayi-kasi-
bənin [proletariatın] qalibiyyətindən son-
ra bu mübarizə qurtaracaqdır.

Əfqanıstanda

Əfqanıstan əmirinin mütarikə [atəş-kəs] haqqındakı xahişinə cavab olaraq Hindustan hökuməti bu şərtləri qoymuşdur:

1) Əfqan əsgərləri 20 mil məsafəsinə hind əsgərlərindən kənara çəkilməlidirlər;

2) Əsgərlərin mövqeyi təbdil edilməlidir [dəyişdirilməlidir];

3) Hava dəstəsinə icazə verməlidir ki, əfqan əsgərləri üzərində kəşfiyyat yapsın. Əfqanlılar sərhəddə olan tayfaları məcbur etməlidirlər ki, hərbi hərəkəti qət etsinlər [kəssinlər].

- Şənbə günü saat 3-də Versal sarayının Ayna salonunda Müttəfiq dövlətlərlə Almaniyaya arasında sülh müahidənaməsi [sazişi] imza edildi. Nemeslərin nümayəndələri nazirlər Herman Müller və [Yohannes] Bell şənbə gecəsi Versala varid olmuşlardır [gəlmişlər]. Düşənbə [bazar ertəsi] günü səhər bunlar vəkalətnamələrini təqdim etmişlərdir. 400 səhi-fədən ibarət sülh müahidənaməsini oxumaq imkanı bulunmadığından, Kleman-so Sülh Konfransı namından [adından] alman vəkillərinə müraciətlə təsdiq etmişdir ki, bu müahidənamə [Brokdorf] Rantsauya təqdim edilən müahidənamənin eynidir. Marşal Foş Fransa nümayəndəsi sifəti ilə orada iştirak etmişdir. Məclisə dəvət edilənlər arasında hərbi zamanında təşkil edilən dörd kabinə sədrləri – [Rene] Viviani, [Aristid] Brian, [Aleksandr] Ribo, [Pol] Penleve və Elzas-Loren nümayəndəsi [Aleksandr] Milyeran da var idi. Şənbə günü axşam Paris qələbə bayramı saxlanmışdı. Baş küçələrdə məşəlli nümayiş icra edilmişdir. Şən-

bə günü bədəzzöhr [günortadan sonra] fransız parlamanı 4.300.000 frank təxsis etmişdir [ayırmişdir] ki, bu məbləğlə iyulun 14-də Qələbə bayramı təşkil edilsin. Təntənə məramnaməsində qoşunların rəsmi-keçidi (paradı) əqd edilmişdir. Bu rəsmi-keçiddə Fransa generallarından Foş, Joffr və Peten iştirak edəcəklərdir. Cümə günü Parlaman bir komissiya intixab etmişdir [seçmişdir]. Bu komissiya sülh müahidənaməsinə bələd olmalı idi. Bu komissiyaya 9 nəfər sosialistlər də daxil olmuşlar. Yalnız iki nəfər ən sol sosialistlər daxil olmaqdan imtina etmişlərdir.

Lion - Sülh müahidəsi imza edildiyi heyndə [əsnada] 101 ədəd şənlik topu atılmışdır. Vilhelmin və sair alman generallarının təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət altına] cəlb edilmələrinə qarşı Almaniyaya mürəxxəsləri [nümayəndələri] protesto edərək salondan çıxmışlardır. Çin mürəxxəsləri sülh müahidənaməsini imza etməkdən imtina etmişlərdir.

Almaniya nəyə razıdır?

İyunun 28-də Londondan verilən məlumata görə, rəsmi surətdə xəbər verilir ki, almanların əks təklifində izhar edilmişdir ki, sülh müahidənaməsində Almaniya təklif edilən şəraitin qəbulu qeyri-mümkündür. Bundan əlavə, bu şərait Vilsonun maddələri ilə müvafiq deyildir və yenidən bir cahan ixtilafı törədə bilər. Bununla belə, Almaniya razıdır ki, 1926-cı ildə min milyon ingilis lirəsi qızıl versin. 1927-ci il may ayından başlamış hər il faizsiz müəyyən məbləğ versin. Veriləcək məbləğin miqdarı 5 min milyon ingilis lirəsindən artıq olmamalıdır. Al-

maniya həmçinin razıdır ki, ordusunu azaldıb yüz minə qədər yetirsin. Bundan əlavə, öz hərbi gəmilərinin silahını da bu şərtlə götürməyə razıdır ki, ticarət gəmilərinin bir hissəsi özünə qaytarılsın. Almaniya müahidənamə mövcubincə [sazişə əsasən] Polşaya verilən Vistulun bitərəf məntəqə olmasına və Vistul nəhrindən Polşanın istifadə etməsini də təmin etməyə razıdır. Lakin əhalinin rəyini bilmədən həman yerin verilməsindən imtina edir. Almaniya Yuxarı Sileziyanı, Şərqi Prussiyanı, Qərbi Prussiyanı və Memeli güzəşt etməkdən ciddi surətdə imtina edib, Dansiqin azad port olmasına razı deyildir. Müstəmləkəyə gəldikdə, hərgah Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] vücuda gəlsə və Almaniya hüquqa malik bir sifətdə üzvlər heyətinə daxil olarsa, Cəmiyyəti-Əqvam əsaslarına razı olar. Cəmiyyəti-Əqvam mandatı ilə müstəmləkələr idarə olunar.

Fransa sosialistləri sülh haqqında

“L. T.” Fransa qəzetəsi yazır ki, sülh şəraitinin alman nümayəndələrinə verilməsi münasibətilə Fransa sosialistlərinin iclasları olmuşdur. Sosialistlər belə bir qətnamə qəbul etmişlərdir:

Sosialistlər Şurası belə görür ki, millətləri müharibədə müdafiə edən hökumətlərin vədləri hal-hazırda qəti şərait surətinə düşmüşdür ki, bu şəraitin hər bir sözündə haqq və ixtiyar xələdar edilir [pözülür]. Sosialistlər Şurası sədaqət və qardaşlıq arzularının qarşısı alınması əleyhinə protesto edir. Sosialistlər Şurası bütün füqərayi-kasibə təşkilatına təklif edir ki, imperializm maskasını üzərindən atansınlar əleyhinə ciddi hərəkətdə bulunsunlar.

Almaniya donanmasının batırılması haqqında

Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən xəbər verirlər ki, Fransa Bəhriyyə Nəzarəti [Donanma Nazirliyi] Almaniya donanmasının almanlar tərəfindən qərq edilməsi haqqında nəşr etdiyi məlumatda deyir ki, hərçənd batırılan gəmilər 20-40 metrə dərinliyində dayanmışlar, lakin bu 46 gəmini qaldırmaq üçün çox məbləğ sərf etməyə dəyməz. Almanların öz gəmilərini batırmaları Fransaya böyük zərərdir. Çünki Müttəfiqlər bizim itirdiyimiz gəmilər əvəzində alman gəmilərindən bizə verməyi vəd etmişdilər. Hətta İngiltərə hökuməti belə etiraf edir ki, bununla Fransa hamıdan artıq mütəzərrir oldu [zərər çəkdi]. Bizə çatacaq Almaniya gəmiləri kruvazerlərdən [kreyslərdən], yaxşı hərbi gəmilərindən və son sistem müxriblərdən [destroyerlərdən] ibarət idi. Bunlar bizim donanmanı artırıb 1914-cü ildə malik olduğumuz donanma misalı olardı. Bununla da biz ticarət münasibətimizi mühafizə edə bilərdik. Vaxtı ki, almanlar bizi bizə çatacaq gəmilərdən məhrum etdilər, bizim ixtiyarımız vardır ki, tezliklə zərərlərimizin əvəzini tələb edək. Bu zərərlərin miqdarını asanlıqla müəyyən etmək olar. Çünki batırılan gəmilərin qiyməti bir bilyon 1/22 frank. Almaniyanın bu hərəkəti artıq zərər verdiyinə görə, Fransa gəmilər inşasından ötrü Almaniya böyük məbləğ tələb etməlidir.

Almanların öz donanmalarını qəsdən batırmalarına şübhə olmadığına baxmayaraq, İngiltərə-Amerika nümayəndələri bu rəydedirlər ki, almanlar silahın azalması əsasını qoymaqla dünyaya böyük xidmət göstərmiş oldular. Bu iki məm-

ləkət bütün dünyanın 3/4 dəniz qüvvəsinə malikdir. Almanlar əvvəlcədən vücuda gətirilmiş İngiltərə donanması ilə rəqabət edirdilər. Almaniya və ya başqa bir hökumət külli miqdarda donanmaya malik olduqca, donanmanın azalması mümaniatə [maneyə] düşər olacaqdı. Buna görə arzu olunurdu ki, gəmilər Fransaya və ya İtaliyaya verilsin. Bu bir çətin məsələ idi ki, Almaniya onu indi həll etdi.

İtaliya sosialistləri İtaliya haqqında

İtaliya sosialistlərinin mürəvici-əfkəri [yayın orqanı] olan “Avanti!” qəzetəsi yazır ki, biz öylə bir baziçə [oyun] içrə qalmışığı ki, bir tərəfdən bu baziçə Adriatik dənizində İtaliyaya düşmən ünsürlərin qüvvəsini artırır, digər tərəfdən də İtaliyanın öz qüvvələrini zəif salmağa çalışır. İtaliya əleyhinə olan bu kampaniyaya soxulmuş Fransa və İngiltərənin bir para məsul və siyasi firqələri məlum deyil ki, nə dərəcədə Müttəfiq dövlətlərin və Müttəfiqlərə qoşulan hökumətlərin siyasətinə müəyyən nüfuz yetirməyə nail olacaqlar. Əhval xeyli ağırdır. Ona görə İtaliya hökuməti səbat göstərməlidir. İtaliya Avstriyanı məğlub edib Avstriya amalı ilə mübarizədə bulunmağa özünü məcbur görür.

QƏZETƏLƏRDƏN

General Baratov

“D. V.” qəzetəsi iyunun 21-də xəbər verir ki, Yekaterinodarda olan Baratov Cənubi Rusiya ordusu baş komandanı tərəfindən mühüm siyasi sifarişlərlə bu günlərdə Tiflis şəhərinə azim olacaqdır

[yola düşəcək]. General Baratovun bu əzimi [gedişi] Gürcüstan[ın] Zaqafqaziyanın başqa cümhuriyyətləri ilə münasibət düzəltmək məsələsi ilə əlaqədardır.

İrana ilhaq

“Aşxatavor” “Rə'd” qəzetəsindən iqtibasən yazır:

İran Hərbiyyə naziri Siphədar Maku-ya varid olduqda yanına əhalidən 40 nəfər ağsaqqaldan mürəkkəb [ibarət] bir heyəti-nümayəndə gəlib camaat tərəfindən rica etmişlər ki, ora əhalisini İran təbəyyətinə qəbul etmək və Maku vilayətini İran hüduduna daxil edilməsini əhali tərəfindən İran hökuməti nəzdində təvəssüt [vasitəçilik] etsin. O cür təvəssütü zorən Ermənistanı mühləq edilmiş [birləşdirilmiş] Naxçıvan və qeyri uyezdlərin əhalisi də [Fətulla xan Əkbər] Siphədar-dan rica etmişdir. Neçə gün bundan əqdəm [qabaq] İranın İrəvan konsulu neçə ingilis zabiti ilə məa [birgə] Təbrizə azim olmuşlar [yola düşmüşlər]. Fövqəzlikr [yuxarıda adı çəkilən] uyezdlərin nümayəndələri indiyədək Təbrizdədirlər.

İngiltərə Fəhlə Firqəsi və sülh müahidənəməsi

İngiltərə Fəhlə Firqəsinin Milli İcraiyyə Komitəsi böylə bir dəvətnamə buraxmışdır:

“Fəhlə Firqəsinin Milli İcraiyyə Komitəsi elan edilən sülh müahidənəməsinin [sazişinin] bir çox maddələrini rəisi-cümhur Vilsonun məruzəsinə və beynəl-müttəfiq [müttəfiqlərarası] Bern Konfransına zidd hesab edir. Bu müahidənəmə ümumi sülh nöqtəyi-nəzarindən mükəmməl olmayıb, Yevropada hələ hökmfərma olan

[hökm sürən] sərmayədar imperializm kompromislərindən ibarətdir. Fəhlə sinfinin ədalətli sülh haqqındakı təsəvvürünə mütabiq olmayan bu müahidənəmə hazırlandığı zaman nə qədər ki, mütəşəkkil məsai [əmək] Sülh Konfransına təqdim edilməmişdir, biz müahidənəmədə əsasları xələldar edəcək [pozacaq] məsuliyyəti öhdəməizə götürmürük. Buna görə biz əhaliyə və mütəşəkkil demokratiya qüvvələrinə müraciətlə bütün millətlərin yaxınlaşması üçün sülh amalının intişarını [yayılməsini] və müdafiəsini təklif edirik. Ancaq beynəlmiləl təşkilatı olan fəhlə hərəkatının təsiri altında həmin müahidənəmən bütün qüsurları rəf oluna [aradan qaldırıla] bilər. Bu müahidənəmə Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] vücuda gətirməsi ilə düzəla bilər.

Bu müharibə qismən müstəmləkə iddiası nəticəsi olduğundan və müahidənəmədə isə hamı tərəfeyn millətlər [hər iki tərəfdəki bütün millətlər] üçün ticarət şəraitinə bərabər olmadığından, Almaniyanın Cəmiyyəti-Əqvamdan müstəmləkə üçün mandat almaqdan imtina etməsi rəqabətə və narazılığa bais olacaqdır ki, bu da gələcəkdə beynəlmiləl ixtilaf törədəcəkdir. Eyni zamanda, Müttəfiq dövlətlər kontroli altında olan müstəmləkələrin genişləndirilməsi müttəfiq millətlər üçün donanmaya, orduya məxaric artması ilə ağır bir yük olacaqdır.

Tələb etmək olmaz ki, Almaniya xarabaları bərpa edib quruda, suda və havada müharibə ilə əhaliyə toxunan zərərləri versin. Biz zənn edirik ki, xəsarətə baxan komissiyada Almaniyanın nümayəndəsi olmalıdır və Almaniya tələb edilən məbləğ öz əhalisinin ehtiyacını

ödəmək vəzifəsi ilə müvafiq olmalıdır. Biz təəssüf edirik ki, Almaniyanın tərksilah edilməsi üçün qəti tədbirləri həvi olan [ehtiva edən] sülh müahidənəməsi ümumi tərksilah qəsdinə və başqa dövlətlərin silahlarının azalması üçün heç bir ölçü qoymamışdır.

Fransanın öz kömür mədənləri bərpa edilənə qədər Almaniya da hasil olan kömürü almağa Fransanın ixtiyarı olduğuna razı olub, Saar nahiyəsinin uzun müddət Almaniya dan ayrılması təşəbbüsünü əleyhinə protesto edirik. Bundan əlavə, müahidənəmən siyasi və iqtisadi kontrol qoyması əleyhinə də etiraz edirik. Biz ümidvar oluruq ki, Fransa Elzas-Lorenda öz iddiasını möhkəmləndirməklə bu uzun mübahisəni Yevropa həyatından rədd edib, Cəmiyyəti-Əqvam kontroli altında həmin vilayət əhalisinin rəyini xəbər almağa razı olar. Təzə Elzas-Loren vücuda gətirməkdən qaçmaqdan ötrü Almaniya ilə Belçika arasında olan Malmedi və qeyri mübahisəli yerlər məsələsi oralarda Almaniya hakimiyyəti məhv edilmədən qabaq Cəmiyyəti-Əqvam kontroli altında rəyi-amm [referendum] ilə həll edilməlidir. Nahiyələrin əhalisi Müttəfiq dövlətlərin hərəkatlarından Cəmiyyəti-Əqvama şikayət etməkdənsə, böylə olması gözəldir.

Biz Şərqi Prussiyanın cənubi və şərq nahiyələrində rəyi-amm tətbiq edilməsini təbrik edib, bu üsulun Almaniya, Polşa və Çex-slav sərhədləri bərpasında tətbiq edilmə[mə]sinə təəssüf edirik. Millətlərin istiqlalıyyəti əsasına müvafiq Almaniya avstriyalıları əhalisinə azad və hədsiz ixtiyar verilməlidir ki, Almaniya Hökumətləri Federasiyasına daxil olmalarını və ya

müstəqil qalmalarını özləri həll etsinlər. Başqa cür qərar ədalətsizlik və milli amalı sıxmaq olar ki, bu da Yevropa sülhünü təhdid edə bilər.

Hər kimin olursa-olsun qalib gəlməsi-ni nəzərdə tutub bütün dünyanın fəhlə sinfi beynəlmiləl toqquşmada artıq üsrət [çətinlik] çəkir. Ciddi surətdə arzu edirik ki, indilikdə sülh şəraitini Vilsonun məruzəsi ilə geniş bir surətdə müvafiq etməkdən ötrü çalışılsın və hamı müəyyən milli arzular mümkün qədərə tamamilə təmin edilsin. Tainki təzə və ya köhnə ixtilafı çıxmasın. Çünki bu müruri-zamanla [vaxt keçdikcə] Yevropanı, xüsusən ümumi sülhü xələldə edər.”

Cəmiyyəti-Əqvam əleyhinə

“Matin” qəzetəsinin Nyu-York müxbiri teleqraf edir ki, Amerika Senatında Cəmiyyəti-Əqvam düşməni olan general Conson Cəmiyyəti-Əqvamı ancaq müdhiş bir hərbi ittifaq hesab edib, atəşin bir nitqi ilə Cəmiyyəti-Əqvam layihəsini rədd etməyə dəvət etmişdir. Nətiq öz nitqində Cəmiyyəti-Əqvamın təzə müharibələri rədd edəcəyi təsdiqini yalan hesab edib demişdir ki, Cəmiyyəti-Əqvam layihəsi Müttəfiq dövlətlərə imkan verir ki, Monronun nüsxəsini öz istədikləri kimi təfsir [şərh] etsinlər. Bundan əlavə, Cəmiyyəti-Əqvam layihəsi Amerikanı məcbur edir ki, Cahən müharibəsində qalib gələn dövlətlər tərəfindən alınan yerlərin müdafiəsi üçün müharibəyə daxil olsun. Sonra nətiq gizlin müahidənamələri [sazişləri], o cümlədən Şantunqu Yaponiyaya vəgüzar edən [tapşırın] əhdnaməni, ələümdə [başlıca olaraq] İngiltərə ilə Amerikanın Fransanı hərbi qüvvədən təmin

edəcəyi müqavilənaməsini şiddətli bir surətdə tənqid etmişdir. General Consonun nitqi dəfələrlə alqışlanmışdır. Bu alqışlarda Məclisi-Əyana [Senata] külli miqdarda cəm olan əhali iştirak etmişdir. General Conson öz nitqində demişdir ki, Monronun nüsxəsinə daxil olan maddənin müəllifi ya soyuqqanlı bir Amerika və tənəpərvəri olmalıdır, yaxud Monronun nüsxəsini (yəni Amerika amerikalılar üçündür sözünü) Cəmiyyəti-Əqvam kontrolu altına salmaq istəyən əcnəbi təbəəsidir.

Müttəfiqlərin planı

Məlumatlı dairədən alınmış və son zaman Paris mətbuatında görülən xəbərlərə müvafiq gələn məlumata görə Kolçak, Finlandiya və Müttəfiqlər tərəfindən Petroqradaın işğalı təsəvvüründən məqsəd işbudur: Kolçak yaxud Yudenic Petroqrada daxil olandan sonra Parisdə olan Rus Komitəsinin rızası və London və Parisdə olan köhnə Rusiya səfirlərinin rəsmi müavinətləri ilə Petroqrada yeni hökumətin təşkil ediləcəyi elan olunacaq, Moskva Şura Hökumətinə müqabil, Ümumrusiya Hökuməti adlanacaqdır. Bu hökumət bilatəxir [dərhal] Müttəfiqlər tərəfindən təsdiq ediləcəkdir. Bu hökumətin Avropada və Yaponiyada səfirləri təyin ediləcəkdir. Yeni Kabinə üzvləri Petroqrada qeyd edilmişdir. Knyaz [Georgi Yevgenyeviç] Lvova Rəisi-vükəlalıq [Baş nazirlik] təklif edilmişdir, fəqət hələlik cavab verməmişdir. [Vasili Alekseyeviç] Maklakov bu barədə Savinkov ilə danışığa girişmişdir.

Kubanda Şura

İyunun 20-də Yekaterinodarda Cənubi

bi Rusiya Quvayi-Müsəlləhəsi [Silahlı Qüvvələri] Baş komandanı general Denikinlə Don, Kuban və Terek hökumətləri sədri və əsgəri atamanın şurası vəqə olmuşdur. “Utro Rossii” qəzetəsi Şura haqqında böylə xəbər verir:

İclasda ali hökmdar amiral [admiral] Kolçak hökumətinin etiraf [qəbul] edilməsi məsələsi müzakirə edilmişdir. Kazak nümayəndələri ali hökmdar Kolçak hökumətinin etiraf edilməsinə razı olmuşlardır. Kolçakın siyasi hökumətindən isə kazak nümayəndələri boyun qaçırmışlardır. Baş komandan Don, Kuban və Terek nümayəndələrinə xüsusi şura qurmağı təklif etmişdir ki, bəlkə bu qərar üzrə xüsusi şura amiral Kolçakla görüşənə qədər Cənubi Müvəqqəti Rusiya Hökuməti hesab olunsun. Rada dairələrində söyləndiyinə görə, kazak nümayəndələri kazak oblastlarının Cənubi Rus İttifaqı vücuda gətirilməsini qərara aldıklarına görə, xüsusi şuraya daxil olmayacaqlardır. Xüsusi şura haqqında hələ doğru bir xəbər yoxdur. Çünki orada iştirak edənlər bu əhvalatı gizlin saxlayırlar.

Simferopol altında

Krımada Dabrovol ordusu hücumu bir tərəfdən Simferopola, digər tərəfdən Canköyə hücum olur. İyulun 23-də bütün cəbhədə hücum başlanmışdır. Həman gün rəsmi məlumata görə Qarasubazar işğal edilmişdir. Qarasubazar və Simferopol xətti üzrə hücum davam edir. Simferopolun 20 verstliyində olan Zuya istasyonu işğal edilmişdir. Canköy səmtində Çukmarı, Kulay və Nəriman kəndləri alınmışdır.

Cənubi Rusiyada aclıq

Odessadan xəbər verirlər ki Cənubi Rusiyada bolşeviklər hökumət etdikləri yerlərdə bu il taxıl əkilməmişdir. Ən yaxşı yerlərin yarısı ancaq əkilməmişdir. Cənubi Rusiyanı böyük aclıq təhdid edir. Kəndlilər izhar edirlər ki, onlar şəhəri bədbəxtliklərə bais hesab edib, şəhərə taxıl verməyəcəklərdir.

Professorun qətl

Kiyev Fövqəladə Komitəsinin əmrinə görə məşhur professor Florinski və bir çox alimlər qətl edilmişlərdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Türük və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] nazirinin Gürcüstana mal mübadiləsindən ötrü aparmaq üçün iki vaqon arpa unu, iki vaqon sulufun [darının] aparılmasına izin vermək haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Türük və Məabir Nəzarətinə dəmir yollarına lazım olan mallara mübadilə üçün 2 vaqon suluf, 2 vaqon arpa unu aparılmasına izin verməli.

- Azərbaycan Hökumətinin əmrinin surəti:

Xidmətində yararlıq göstərdiyindən dolayı general-leytenant Hərbiyyə naziri müavini Əlağa Şıxlinski general ot artillerii [artilleriya generalı] mənəsinə tərfi edilir.

Rəisi-vükəla [Baş nazir]: Yusifbəyli

NƏZARƏTLƏRDƏN [NAZİRLİKLƏRDƏN]

Nota

Azərbaycan Xariciyyə Nəzarəti İngiltərə Komandanlığına işbu məzmununda bir nota təqdim etmişdir:

2 iyul 1919-cu sənə.

İşbu sənənin 11 iyununda Azərbaycan Hökuməti general Kori vasitəsilə Britaniya hökumətinin; Könüllü ordusu ilə Zaqafqaziya miyanında [arasında] demarkasiyon xətti çəkiləcəyi haqqında məlumat aldığı üçün inanırdı ki, Könüllü ordusu Britaniya təklifinə itaət edərək Dağıstanı boşaldıb, xətt arxasına çəkiləcəkdir.

Halbuki, Könüllü ordusu o xətt arxasına çəkilməməkdən əlavə, başqa bir iqdamatda bulunmuşdur [addım atmışdır] ki, Zaqafqaziya millətlərinə böyük təsir yetirməklə istənilməyən nəticələr verə biləcəkdir.

Dün bizim Dağıstanda olan nümayəndəmiz Haqverdiyev teleqrafən Xariciyyə Nəzarətinə bildirmişdir ki, general Erdeli təcili surətdə Dağıstandan çıxmağını təklif etmişdir. Teymurxanşura demarkasiyon xəttinin arxasında olduğu üçün general Erdelinin təklifi Britaniya qətnaməsinə müğayir [zidd] olduğu kimi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin hüququna da təcavüz etməkdir.

Könüllü ordunun qeyri-qabili-təhəmmül müamiləsindən naşi [dözülməz rəftarına görə] Azərbaycan hökuməti ciddi protesto etməklə inanır ki, Britaniya Komandanlığının bu işə müdaxilə etməsi Könüllü ordunu Azərbaycan hüququ və Bri-

taniya qətnaməsinə ehtiram etməyə məcbur edəcəkdir.

*Xariciyyə naziri:
M[əmməd] Y[usif] Cəfərov
Dəftərxana müdiri:
C[ahangir] b[əy] Qayıbov*

- Keçən sənə dekabr ayının 5-dən işbu sənənin 1 iyununadək Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Dəftərxanası tərəfindən Bakı nahiyə müfəttişliyindən maəda [başqa] işbu müavinətlərdə bulun[ul]muşdur: 643 müsəlmana 98425 rublə, 207 erməniyə 18300 rublə, 404 rusa 12225 rublə, 25 lehə [polyaka] 2725 rublə, 4 yəhudiyə 750 rublə.

- Şamaxı qəzası nahiyə müfəttişliyi binagüzarlığı [sərəncamı] ilə məhəlli [yerli] qaçqınlar üçün emalatxana güşadından [açılmasından] ötrü əlavətən 70 min rublə təxsis edilmişdir [ayrılmışdır].

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən Şamaxı qəzasında qaçqınlar üçün emalatxana güşadı və təşkilindən ötrü bir nəfər məmur göndərilmişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Qarabağ müvəkkili Behbudova xəbər vermişdir ki, Zəngəzur qaçqınları üçün təxsis edilmiş [ayrılmış] 18 milyon təsdiq edilənədək onun ixtiyarında olan nəqdiyyəni ancaq Zəngəzur qaçqınlarına xərc etsin. Bundan əlavə, 200 min rublə göndərilmişdir. Hər həftə Behbudov qaçqınlar haqqında məlumat verməlidir.

- Gürcüstan hökuməti nəzdindəki Azər-

XARİCİ SİYASƏTİMİZ

- 2 -

Beynəlmiləl əlaqə

Avropa mədəniyyəti yer üzünə yayıldıqca, millətlər arasında sırf bir mədəni yavuvluq ehtiyacı duyuldu. Bu yavuvluq insanların bir-birindən asılı olduğuna, qarşı ehtiyac və qarşı fayda məsələsini doğurdu. Millətlər və dövlətlər bir-biri ilə əlaqələrini qanuni şəkllə salmağa çalışdılar. Beynəlmiləl hüquq meydana çıxdı. Dövlətlər faydalarını nəzəri-etibara alaraq hər kəs beynəlmiləl qanununu öz xahişi ilə tanımaq istədi. Dövlətlər arasında əlaqə başlandı. Elçilər göndərdilər, müahidələr əqd olundu [sazişlər imzalandı]. Məmləkət qapısı əcnəbilərə açıldı. Mənavi və maddi məhsullar mübadiləsi başlandı.

Böyləcə, sırf bir fayda və mədəni məsələlərdən doğaraq bir qanun əmələ gəldi və bu qanunu tanımaqla millətlər bir-biri ilə əlaqəyə girişdilər.

Lakin beynəlmiləl əlaqəyə girənlərin hamısı hüquqda bərabər olmadılar. Bunun üçün də şərtlər lazım gəldi. Əvvəlcə sırf xristian dövlətlərinə aid olan bu əlaqə və hüquq sonra başqalarının malı olmağa başladı. Paris Konfransının 7-ci maddəsi Osmanlı dövlətini “Avropa konsertinə” qəbul etməklə, hüquqda başqa dövlətlərlə bərabər etməli idi. Lakin bir çox maneələr göründü. Şərq üsulu ilə idarə olunan bir məmləkəti avropalılar öz aralarında həmhüquq olaraq görməyi istəmədilər. Beynəlmiləl əlaqə, rabitəyə tam hüquqla girməyi üçün məmləkətdə islahat lazım idi. Ələlxüsus qanunları və

baycan siyasi nümayəndəliyinə Tiflisdə yaşayan İrəvan quberniyası müsəlmanları tərəfindən bir böylə kağız gəlmişdir:

Tiflisdə yaşayan İrəvan quberniyası müsəlmanları mütəşəkkil olaraq “İrəvan quberniyası müsəlmanları həmtorpaqlıları” namında bir cəmiyyət təşkil etmişlərdir. Cəmiyyətin məqsədi İrəvan quberniyası müsəlmanlarının siyasi və ərazi hüququnu müdafiə etməklə bərabər, füqərə sinfinə müavinət etməkdir. Cəmiyyətin heyəti-rəyasətinə bunlar intixab edilmişlərdir [seçilmişlər]:

Sədr: Nəsrulla Şeyxov; katib: Zeynal Məhəmmədov, xəzinədar: Həsən Qurbanov.

- Axırını məlumata görə Naxçıvan, Şərur, Dərələyəz, Ordubad mahallarında ermənilər tərəfindən təxrib edilmiş [dağıdılmış] köylərin miqdarı 124-dür. Bu günlərdə 45000 nəfərə baliğ [çatan] ünəs və zükur məqtul olmuşdur [qadın və kişi qətl edilmişdir].

- Dün Azərbaycan Xariciyyə Nəzarətində Gürcüstan ilə əqd edilmiş hərbi müqavilənamələr mübadilə edilmişdir.

- İrəvandan işbu məzmununda bir teleqram alınmışdır:

Bakı, Azərbaycan Xariciyyə nazirinə.

Daima Azərbaycan ilə Ermənistan miyanında [arasında] dostluq axtaran erməni hökuməti Azərbaycan Hökuməti tərəfindən edilmiş Ermənistan və Azərbaycan nümayəndələri və Müttəfiqlər nümayəndəsindən mürəkkəb [ibarət] Parla-man Komisyonu təşkilindən ibarət təklifə öz razılığını izhar edir.

Xariciyyə naziri: Tıqranyan

məhkəməni düzəltməli idi. Şəriət işlərini mülki qanunlardan aralamalı idi. Türkiyə bu barədə ağır tərpendiyi üçün Avropa Paris əhdnaməsinə əməl etmədi və Türkiyənin bütün hüquqlarına təcavüz etməyə başladı.

Yaponiya böylə tərpenmədi. Avropa təcavüzündən qurtarmaq üçün Avropanın fənn və idarəsini əxz etmək lazım gəldiyini anladı. Keçən əsrin ortasından başlayaraq islahat başlandı və bununla bərabər əcnəbilərə qapıları açdı və əhdnamələrlə əlaqələrini təyin etdilər. Qanunlar və məhkəmələr islahı dünyada Yaponiyanın köhnə vəziyyətini dəyişdi. Çin-Yapon müharibəsi yaponların qüvvət və qüdrətini aləmə bildirdi və bundan sonra böyük dövlətlər yaponların haqqını tanımaq istədi və konsoloslar məhkəməsi kimi məmləkətin daxili işinə qarışan şeylər ləğv olundu. Halbuki İranda və Osmanlıda konsoloslar məhkəməsi son vaxta kimi davam etmədədir.

Keçək Azərbaycana.

Azərbaycan birinci islam məmləkətidir ki, qanunlarının və məhkəməsinin islahı ehtiyacı yoxdur. Burada rusun Avropada məşhur qanun və məhkəməsi daha da ədalətli bir şəkə qoyuldu. Millətlər, cinslər və siniflər bərabərliyi bilfeil [əməli olaraq] tanındı.

Azərbaycan birinci islam cümhuriyyətidir. Demokratik bir idarəsi ilə islam tarixinə yeni səhifələr əlavə edir. Əcəba tam mənası ilə bir Avropa tərzi-idarəsində təşəkkül edən bu dövlətin beynəlmiləl münasibətdə vəziyyəti nə təhər olacaq? Bu hamımızı maraqlandıran bir məsələdir.

Təbiidir ki, sağlam bir vücuda malik

ədalətli bir idarəsi, Məclisi-Məbusanı, gözəl qanun və Avropa üsulunda məhkəməsi olan dövlət beynəlmiləl münasibətdə avropalılarla həmhüquq olmalıdır.

Ölkəmizin sərəvəti çoxdur. Faydalanmaq istəyən dövlətlər bizə əl uzatsınlar, müahidə [saziş] yapaq. Bizim də bir çox ehtiyacımız var. Bunları da dəf etmək üçün xaricə müraciət edəcəyik.

(*mabədi var*)

Yusif Vəzirov

BƏYANI-HƏQİQƏT

Müdiri möhtərəm! Qəzetənizin sütünlarında aşağıdakı sətirlərə yer vermənizi istirham [xahiş] edirəm.

“Azərbaycan” qəzetəsinin 169[-cu] nömrəsində “Möhkəm idarə, möhkəm əxlaq istər” sərlovhəli məqalədə “Ümidvar” əfəndi İrəvan quberniyasının zərəridə və qaçqınlarına tövzi etmək [paylamaq] üçün mənim vasitəmlə Azərbaycan hökuməti tərəfindən göndərilən paraların mənim nəfimə [xeyrimə] ticarətə buraxılmasını isbat etmək istəyir və bununla məni müttəhim edir.

Əsl mətləbə şürudan [başlamazdan] əvvəl, “Ümidvar”ın məzkur [deyilən] məqaləsinin mənaə aid olan nöqtələrinə indiyədək cavab yazmadığına səbəb mənim İngiltərə Komandanlığı tərəfindən Tiflisdə həbsə alındığım olduğunu qeyd etməyi xali-əz-məna [mənasız] bilməyirəm.

İrəvan quberniyasının möhtac müsəlmanlarına maddi müavinətdə bulunmağı Azərbaycan Hökumətindən istirham və

bir neçə başqa məsələlərə məzkur hökumətin nəzəri-diqqətini cəlb etmək üçün Araz Türk Hökuməti tərəfindən nümayəndə sifəti ilə Badkubəyə [Bakıya] gəldim. Azərbaycan Hökuməti İrəvan quberniyasının müsəlman mühacirlərinə bir milyon para verilməsini təhti-qərara aldı və paraların tövzisini mənaə və kəndisi tərəfindən təyin olunmuş bir nümayəndəyə tapşırırdı. Paraların Zaqafqaz bonu olacağını nəzərə alaraq, Araz Türk Hökuməti həman paranın başqa bir paraya çevrilməsini mənaə əmr etmişdi. Buna şahid əlan [indi] Badkubədə yaşayan Əmir bəy Nərimanbəyov və Bağır Rzayev cənablarıdır. Bu[n]lardan əvvəlcisi məzkur [deyilən] hökumətin sabiq sədri, ikincisi isə onun müavinini idi.

Həmin əmrə də səbəb İrəvan quberniyasında Zaqafqaz bonlarının işləməməsi idi. Pulları təslim almaqdan əvvəl dəfəatla Azərbaycan Hökumətindən bon əvəzinə Nikolay və ya Kerenski parası verilməsini rica etmişdim. Hökumət isə paraları Mavərayi-Qafqaz [Zaqafqaziya] bonası verib başqa pula çevirməyi bizim öhdəmizə buraxdı.

Böylə olduqda, nümayəndəsi olduğum Araz Türk Hökumətinin əmri mövcubincə [əmrinə əsasən] və Azərbaycan Hökumətinin rızası ilə paraları pozmağa [dəyişdirməyə] başladım və Tiflisdə bir qədər Osmanlı altun lirası və Kerenski parası altdım.

O günlərdə Tiflisə varid olan [gələn] Naxçıvan nümayəndəsi Bəhram xan Naxçıvanski cənabları ilə Badkubəyə gəlməyim vacib oldu. Bonların məbəqisini [qalanını], çevrilmiş paraları arxadaşım Azərbaycan Hökuməti nümayəndəsinə təs-

lim edib Tiflisdən Badkubəyə gəldim.

Badkubədə mənimlə Azərbaycan Parlamentinin sabiq üzvü Qasım bəy Camalbəyov arasında bir toqquşma nəticəsində Camalbəyov məni müttəhim etmək üçün yolları arayıb, paraların çevrilməsindən istifadə edib, bunu mənim kəndi nəfimə [xeyrimə] ticarət etmək şəklinə meydana buraxdı.

Bu əsnada Badkubəyə Naxçıvandan təzə bir heyət gəldi, vəziyyət dəyişildi. Paraların həmin heyətə təslim olunmasını hökumət təhti-qərara aldı. Qızılları, kerenskiləri və bonların məbəqisini tamamilə hökumətə iadə etdim [qaytardım]. Çevrilmiş paraların təfavüt müamiləsi [fərq əməliyyatı] piyasa qərarı ilə hökumət sandığı [xəzinəsi] üçün 200 min rublədən ziyadə mənfəət etdi.

Bu işlərdən mənaə heç bir maddi mənfəət olmazdı və olmadı.

Çevrilmiş paralar eynən alınmış qiymətdən hökumətə verildi. Əgər mən paraları çevirməkdə şəxsi qərəzlər təqib etsəydim və ticarət fikrində olsaydım, çevrilmiş paraları eynən hökumətə paraların tamamını bon iadə edib, təfavütünü kəndi nəfimə saxlayardım və bunun üçün qızılları və Kerenski paraları Tiflisdə arxadaşıma təslim etməyib satmağa Badkubəyə gətirərdim.

“Ümidvar” əfəndi sözlərini təsdiq və isbat üçün mənim Batuma və Rəştə gətdiyimi yazır.

Fəqət “Ümidvar” cənabları səhv edir.

Mən Batuma getməmişəm. Məni tərniyan irəvanlı və naxçıvanlıların əksəri buna şahiddirlər.

Rəştə getməyim isə para məsələsi ilə əsla mərbut [bağlı] olmayıb, Naxçıvan-

dan gələn xüsusi bir heyətə nümayəndə hüququmu qaytardıqdan sonra vəzifə başında olmadığım bir zaman vəqə olubdur.

Rəştə mən şəxsi işlərim üçün getdim. “Ümidvar” cənabları paraların uzun bir müddət mənim yanımda qalıb İrəvan möhtaclıqlarına çatdırılmamasını mənə qüsur tutur.

Həqiqətdə paralar mənim ixtiyarımda ancaq 18 gün qalıbdır.

Zənni-acizanəmcə şayani-təəssüf [təəssüf ediləsi] bir hal varsa, o da “Ümidvar” cənablarının söylədiyi əxlaqsızlıq sayəsində milli məfkurə uğrunda fədakarənə çalışdığından dolayı vaxtında vətənidən fərar etməyə məcbur olan, maddi zərərlərə düçar olub bilaxirə [axırda] İngiltərə Komandanlığı tərəfindən qonşularımız ermənilərin fitnəsi ilə Tiflisdə həbsə alınan bir vətən oğlunun haqqında izhari-məhəbbət və həbsə alınmasından dolayı lazımı etiraz əvəzində, zəif və isbatsız bir laqırtıya təkyə edərək [istinad edərək] əleyhinə çalışmaq olsa gərəkdir.

Paşa Bayramov

MƏTBUAT

Sülh və Bakı qəzetələri

Versal sülh müahidənaməsinin [sazişinin] almanlar tərəfindən imzalanması kimi böyük, mühüm, tarixi bir hadisəni paytaxtımız necə qarşıladı? Paytaxtımızın rəyini tamamilə bilmək üçün mühtimizdəki ümum cərəyanların mütaliatını [fikirlərini] hər kəsin öz qəzetəsindən öyrənəlim.

Rusca “Azərbaycan” rəfiqimiz bu hadisəni ən mühüm siyasi cahan məsələsi adlandıraraq, əvvəla almanları imzalamğa vadar edən bir çox daxili və xarici səbəblər olduğunu qeydlə deyir ki:

“Biz güman edirik ki, heç bir millət özünün böylə münhəzim [məğlub] olmasına yüngül nəzərlə baxıb təhəmmül etməz [dözə bilməz]. Ələlxüsus mütəkəbbir və ən yaxın zəmanəyədək qüdrətli alman milləti bütün xalqın ruhunda, qəlbində yerləşmiş olan böyük alman milləti qayəsindən asanlıqla vaz keçəmməz və ancaq cahan mədəniyyət meydanında mütaşəkkil və ənud [inadlı] fəaliyyət onun yarasını sağalda bilər.”

Sonra Paris Konfransının bu müvəfəqiyyətinin verəcəyi nəticələrdən bəhslə rəfiqimiz yazır ki:

“Almaniya ilə sülh əqdi yarınkı günə qarşı bir növ etiqaatsızlıq hasil edən amilləri zail edər [aradan qaldırır] və əli-qolu açılmış Müttəfiqlər dünyanın külli miqdarlı siyasi, iqtisadi və milli məsələlərinin həllinə tez və qəti bir surətdə şüru edər [başlayarlar]. Bu sülh son zamanlar ifrat sosialistlər tərəfindən təhdid edən müdhiş cahan ictimai inqilabı təhlükəsini də zail edər. Sülh şəraiti-həyatıyyəsinə [sülh şəraitində yaşamağa] və sülhlə istehsala qayıtmaq, abluqanın [blokadanın] götürülməsi və iqtisadi əlaqə və rabitə üsulu dünyanı ehtikar mancanağından qurtarar və sülhlə iqtisadi və mali tərəqqi və nəşvü-nümaya bais olar.”

“Bakinskaya jizn”in zənnincə:

“Almanlar tərəfindən sülhnamənin imzalanması Avropada mövcud üsuli-idarənin dəyişməsi uğrunda inqilabi mübarizənin qüvvələnməsi əlamətidir.”

Çünki sülhnamə imzalandıqdan sonra abluka götürüləcək, əlaqə başlanacaq, beynəlmiləl təbliğat başlanacaq, yüz minlərlə saldat əvəzinə Avropa məmləkətlərinə on minlərlə mübəlliglər [təbliğatçılar] göndəriləcəkdir. Bu surətlə:

“Demokratiya prinsiplərinin vücuda gəlməsi uğurundakı beynəlmiləl mübarizəyə alman millətinin təşkil edici ruhu və beynəlmiləl cahangirlik müqabilinə mübarizə edənlər sırasına sabit əqidə sahibi olan idraklı beynəlmiləl üxüvvət [qardaşlıq] tərəfdarları daxil ediləcəklərdir. Bilxassə ki, Versalda imzalanan sülhnamə alman millətinin mövcudiyətini təhdid edir.”

İctimaiyyəni-Inqilabiyyəni firqəsi naşiri-əfkarı [Sosialist İnqilabçılar partiyasının yayın orqanı] olan “Znamya truda” qəzetəsinə:

“Sülh imzalanmış, fəqət hərbitməmişdir. Sülh imzalanmışdır, fəqət Versal rahat olammas. Çünki Brest-Litovsk sülhpərvərlərinin də başına o iş gələcəkdir.”

Məzkur [adı çəkilən] qəzetə sülhnamənin imzalanması ilə alman millətinin dəhşətli bir təzyiqə düşdüyünü və fəqət bununla bərabər Versala təslim olmaqdan başqa çarəsi bulunmadığını qeydlə yazır ki:

“Xarici qaba qüvvə təzyiqi ilə imza edilmiş olan vəhşiyanə sülh uzun müddət davam edəmməz. Axırda puç ediləcəkdir. Fəqət bunun üçün qələbə çalmış və irtica ilə müttəfiqən inqilabçı məmləkətlərə iqtisadi məhkumiyyət gətirən cahangirliyi [imperializmi] yox etməlidir. Bunu da ‘üçüncü bir qüvvə’, yəni qalib gəlmiş məmləkətlərin xalqı qiyam nəticəsində edə bilər. Bu qüvvə nə vaxt xüru

edəcək [meydana atılacaq], onu demək olmaz. Fəqət gələcəkdir və gəlməlidir. Ancaq o vaxt qaliblərin ziyafəti qurtaracaq və mübarizə edən iki koalision birləşərək bir inqilabçı koalisionu əmələ gətirəcəkdir.”

“Bakinskaya jizn” digər bir məqaləsinə deyir ki:

“Müharibə bitdi, fəqət hürriyyət, müsavət, üxüvvət [qardaşlıq] əsasları və günnü keçmiş, xırda millətlərin haqqı-istiqlalını tanımayan, millətləri iki qismə ayıraraq birisinə hakimlik, ağalılıq, digərinə ancaq qulluq, məhkumluq haqqı verən hazırkı beynəlmiləl münasibət xarabazarı üzərində ədalət və bərabərlik bərpası ideyası uğrunda mübarizə hələ qurtarmamışdır.”

Bitərəf “Vesti” qəzetəsi də məzkur cəridələrlə [adı çəkilən qəzetələrlə] həmrəy olaraq deyir ki:

“Bəlkə də polad qılınclar əvəz edilirlər, fəqət sabiqi açıq vuruşmalı müharibələr əvəzinə müdhiş qanlı müsadimələr [toqquşmalar], yek-digərini [bir-birini] zəif salmaq uğrunda mübarizələr, mühacimələr [həmlələr] başlanacaq, yeni üsullu hərblər gələcəkdir və kim bilməyir, bəlkə öylə bir zaman gələcəkdir ki, bəşəriyyət canını dişinə tutaraq 1914 sənəsi müharibəsinin qurtarması haqqındakı bu cür qətnamə imzalanan günü lanətlərlə yad edəcəkdir.”

Bolşevik “Nabat” qəzetəsi böylə bir sülhü almanlar üçün fəlakət tələqqi edir və bu fəlakətdən qurtarmaq üçün bolşevik rəçətəsi yazır. Onun zənnincə, almanları bu fəlakətdən ancaq fəqərəyikasibə inqilabı, yəni bolşevik xüru [çıxışı] azad edə bilər. Versal müahidəna-

məsini keçən ilki Brest-Litovsk müsalihəsi [barışığı] ilə müqayisə edərək məzkur qəzetə yazır ki:

“Həyasızlıqda, quldurluq və qarətgarlik niyyətində Versal müahidənaməsi alman cahangirləri tərəfindən bolşevik Rusiyaya tələq edilmiş olan Brest-Litovsk sülhnaməsinə nə qədər təvəffüq edirsə [uyğun gəlsə], o qədər də Versal müahidənaməsinin şərtlərinə əməl olunması boş xəyal, qüvvəsinin müddəti-davamı qısa olub, beynəlmiləl füqarayı-kasibə [proletar] inqilabı da o qədər yaxındır və bu inqilabın xallaqları [yaradıcıları] böyük inqilabçılar və mübəlliclər [təbliğatçılar] deyil, çürüməkdə olan cahangirliyin açılan murdarlığı, həyasızlığıdır.”

Amma dəvədən düşüb höt-hötünü əldən qoymayan “Yedinaya Rossiya”çılar başqa dürlü düşünülər. Qara Nikolayın sadıq nöqərləri Versal sülhnaməsinə nəinki Müttəfiqlər üçün bir qələbə, hətta istibdad Rusiyasının təcidi [bərpa] üçün də bir fali-nik [uğurlu əlamət] kimi tələqqi edirlər. Onların zənnincə, Müttəfiqlər qalib gəlmişlərdir, indi də qələbələrinin bəhrəsini yeyirlər. Və çünki bu qələbədə vaxtilə çar Rusiyası dəxi iştirak etmişdir, ona görə, yəqin Rusiya dəxi əkdinin məhsulunu yeyəcəkdir. Almanlar nəinki riza qəzaya verəcəklər [başlarına gələne razı olacaqlar], hətta bəlkə çox da xoşhəlləqlə sülhü qarşılayacaqlardır. Bundan sonra Müttəfiqlərin əli-qolu açılib Rusiyanı diriltməyə başlayacaqlar, hətta Almaniyaya özü də general Denikin və amiral Kolçak qüvvələrinə “ariyentiravatsiya” olaraq [onlarla uyğunlaşaraq] Rusiyanın düşməni olan vahid cəbhə və əyalətlər (yəni inqilab və elani-istiqlal etmiş xırda millətlər) ilə mübarizəyə başlayacaqlar-

dır.

Puç xəyalının şirinliyindən aləmi-xül-yada böyük ləzzət apararaq birdənbirə “Yedinaya Rossiya” qəzetəçiləri özlərini Nikolay behiştində hiss edir və böyüklükləri yadına düşərək inqilabçı rus millətini də, elani-istiqlal etmiş xırda millətləri də mühakiməyə çəkir, müqəssir görür və nəhayət istibdad cəlladı hüzurunda bulunduraraq qılınc çəkir və guya tövbə et, vəilla [yoxsa] boynunu vuracağı demək kimi yazır ki:

“Rusiyanın təcidi və ehyasını təbşir edən [bərpa] və dirilməsini müjdələyən] bu yaxın gələcəyi Rusiya həyatı xaricində qalmaq təhlükəsini istəməyənlər və onlarla birgə çalışmaq fikrində olanlar vaxtılı vaxtında hesaba almalıdırlar. Tez-gec bu işi azğın vahid cəbhə (sosialistlər) də anlamalıdırlar, Rusiya əleyhinə olan, vaxt keçmiş alman-türk ittifaqının əsərini təşkil edən əyalətlər də.”

Vahid rusiyaçılar nə cür anlayırlar anlasınlar. Amma sabiq ağalarımızın müsəidəsi ilə cəsarət edib deyirik ki, əvvəla onların boş xəyaldır və saniyə [ikincisi], vahid cəbhəçilər deyənmi olacaq, vahid rusiyaçıları deyən olacaq, hanki olur-olsun, hər halda nə böyük inqilab puç olub hürriyyət boğulacaq, nə də əsarət zəncirindən yenidən qurtarmış millətlər yenidən zənciri-məhkumiyətə boyun əyəcəklər.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Lənkəranlıların nəzəri-diqqətlərinə

Lənkəranın şimdiki fəna əhvalını müzakirə etmək və bir nicat yolu bulmaq qəsdilə bir heyəti-mütəşəbbisə [təşəb-

büs heyəti] tərəfindən bu gün saat 5-də Birinci Realnı məktəbi salonunda bütün lənkəranlıların ümumi iclasları təyin edilmişdir. Lənkəranlılardan rica olunur, fələkətdə qalmış qardaşlarının və bacılarının xatirəsi üçün vaxti-müəyyəndə təşrif gətirsinlər.

Müsəlman tələbələri

İşbu sənədə Bakı edadiyyələrini birtirmiş müsəlmanların siyahısı:

Birinci gimnaziya:

- 1) Bədəlzadə A.
- 2) Cabbarzadə A.
- 3) Məhəmmədzadə Həmid
- 4) Xudaverdizadə A.

İkinci gimnaziya:

- 1) Aslanzadə Teymur
- 2) Hacızadə M.
- 3) Quluzadə M. Q.
- 4) Hüseynzadə A.
- 5) Hüseynzadə D.
- 6) Cəfərzadə.

- 7) Seyidəlizadə M.

Üçüncü gimnaziya:

- 1) Kərimzadə A.
- Ticarət məktəbi:
- 1) Ağazadə Balaağa
  - 2) Cəbizadə [Bala]
  - 3) Zeynalzadə Kərim.

Politexnik məktəbi:

- 1) Əlizadə Firdun.

Realnı məktəbi:

- 1) Babazadə
- 2) Bağırzadə
- 3) Hüseynzadə
- 4) Hüseynzadə B. D.
- 5) Quluzadə
- 6) Quluzadə M.
- 7) Dadaşzadə

8) Tağızadə

9) Tağızadə İbrahim

Yeni əsər

Almaniyaya ərkani-hərbi əzasından [Hərbi Qərargahı üzvlərindən] qaimməqam [podpolkovnik] Vaytman tərəfindən qələmə alınmış, ən son olduğu üçün Almaniyaya ordusunda işlədilməkdə olan əsgəri təlimnamə Məhəmməd Cəmil bəy tərəfindən almancadan türkcəyə tərcümə edilərək Azərbaycan şivəsinə uyğun edilməklə asanlaşdırılmışdır. Əsərin birinci nüsxəsi çapdan çıxıb satışa qonulmuşdur. İkinci nüsxəsi isə sonunda qayət həzin notası ilə bərabər bir Azərbaycan marşı olmaq üzrə ən yaxın zamanda çapdan çıxıb satışa qonulacaqdır. Kitabın oxunulmasını tövsiyə edirik.

Gürcüstan ilə mal mübadiləsi

İşbu günlərdə Gürcüstandan iki vaqon qənd gələcəyi gözlənilir. Bununla bərabər, Tiflisdən 100 dənə boş vaqon göndərilir ki, Gürcüstana buğda aparsın.

ERMƏNİSTANDA

Azərbaycan ermənilərinin köçürülməsi

Nuxu, Ərəş, Göyçay və Şamaxı ermənilərinin həmvətən ittifaqlarının xüsusi nümayəndəsi Vrtanes Papazyan nam iyunun 27-dən İrəvandan “Aşxatavor”a teleqram edir:

Fövqəzəkir uyezdlərin [yuxarıda adı çəkilən qəzaların] ermənilərini Azərbaycandan Ermənistana köçürməyi Ermənistan

Şurayi-Vüzərası [Nazirlər Kabineti] qəbul edib, bu xüsusda Azərbaycan Hökuməti ilə müxəbirə [yazışma] başlamağı və işə lazım qədər pul təxsis etməyi [ayırmağı] qərarlaşdırmışdır. Azərbaycan ilə müxəbirə etmək düsturül-əməli [təlimatnaməsi] [Tiqrən] Bekzadyana həvalə edilmişdir. İş qaydaya salıb müntəzəmə icra etmək üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinin [Sosial Təminat Nazirliyinin] nümayəndəsi Aleksandr Hakopyan təyin edilmişdir. Müşarünileyh [adı çəkilən şəxs] məzkur [deyilən] ittifaqlar tərəfindən intixab edilmiş [seçilmiş] iki vəkil ilə bir yerdə iş görməlidir.

Mühacirləri təzə yerlərə köçürmək və rahat etmək üçün 9 milyon 744 min yüz manat buraxılmışdır. O cümlədən yol məsarifinə 1 milyon, köçərilərin bir aylıq iaşəsi 4 milyon 200 min manat, sonku 2 ay üçün istiqraz ilə 3 milyon 600 min və idarə məsarifi üçün xərc edilmək müqərrər olunmuşdur [qərara alınmışdır].

Erməni mətbuatı

Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında əqd edilmiş etilaf [razılaşma] bütün erməni firqələrinin xoşuna gəlməyib, onların narazılığını mövcib [narazılığına səbəb] olmuşdur. Vazehdir [aydındır] ki, erməni qəzetələri etilafın lehinə deyildir. Çünki etilafdan məqsəd Denikin təhlükəsi ilə mübarizədir. Bu isə ermənilərə əlverişli məsələ deyildir. Zira üç tərəfdən müsəlmanlarla əhatə olduqlarından, onların ümidgahları bir Rusiya, özü də Denikin Rusiyasıdır.

Kirvələrin özləri etilafdan ictinab etməkləri [qaçmaqları] bəs deyil, çalışırlar gürcüləri də işdən ikrah etsinlər və məq-

sədlərinə nail olmaq üçün Azərbaycan əleyhinə hər cür böhtan və provokasiya etməyə başlayırlar.

Erməni Milli firqəsinin mürəvvici-əfkəri [fikirlərini yayan orqanı] “Joxovrdi dzayn” qəzetəsi[nin] “Türkiyə nömrə 2” ünvanlı məqaləsi başdan-ayağa bir provokasiya, böhtan və fitnədir.

İştə məqalənin tərcüməsi:

Denikin təhlükəsindən naşi [ötrü] gürcü mətbuatı erməni hökumətindən tələb edir ki, həman təhlükəyə müqavimət etmək üçün Gürcüstan-Azərbaycan arasında münəqid [bağlanan] etilafa daxil olsun. Halbuki, Zaqaqzaziya cümhuriyyətlərinin, xüsusən Ermənistan və Gürcüstanın mənafeyi Rusiya ilə nəinki dostluq, bəlkə siyasi rabitə saxlamağı tələb edir. Rusiya ilə böylə əlaqədə olmaq tarixi bir həqiqətdir. O cəhətə ki, Gürcüstan ilə Ermənistan özlərinin varlıqlarına möhlik [öldürücü] zərbə yetirməksizin müsəlman təhlükəsinin qabağında davam edə bilməz.

Rusiya ilə bu iki mədəni tayfanın arasında dostluq möhkəmləşdirən silah deyil, yaxınlaşmaqdır.

Gürcüstan və Ermənistan mabeynlərində [aralarında] nə qədər narazılıqlar və törədilmiş məsələlər olsa da, təbii müttəfiqlər və hər ikisi bir qədər səy edərsə, çox asanlıqla yaxınlaşa bilərlər. Azərbaycan isə özü böylə asanlıqla erməni cümhuriyyətlərlə yaxınlaşa bilərmi?

Həman suala biz açıq cavab verə bilərik ki, bu gün ümumi təhlükə qarşısında Azərbaycan Gürcüstan ilə ittifaq yapa bilər. Amma Gürcüstanın səmimi-qəlb-liliyinə inanıb, Azərbaycana etibar etməyirik. Gərək hər bir gürcü, gərək erməni

bunu aşkar nəzərdə tutsun ki, Zaqaqzaziya xüsusunda Türkiyə bəslədiyi arzu Azərbaycana məxsusdur. Çünki müxtəlif ad daşıyan bu iki hökumət əslən birdirlər. Ancaq xarici şərait onları ayırmışdır. Demək olar ki, Azərbaycan ikinci Türkiyədir. Türkiyə kimi, bu da Batumu və həvalisi [ətrafı] ilə Axisxanı, Axalkəyi, Ərdahanı, Borçalını, bütün Rusiya və Türkiyə Ermənistanını müsəlmanların əmlaki-məxsusəsi hesab edir. Dara düşəndə Azərbaycan zahirən Ermənistanın yaşamaq haqqını etiraf edə bilər. Gürcüləri inandırır, hətta şərtnamə ilə təsdiq edər ki, Batum, Axisxa və qeyriləri onlarıdır. Amma öylə ki, bu Türkiyə “nömrə 2” əslən nə olduğunu biruz eyləmək imkanı tapdı, fəvvrən [dərhal] sadədil [sadələvh] Gürcüstan və Ermənistan Cümhuriyyətlərini[n] özlərinin hesab etdikləri şeyləri iddiaya başlar.

Azərbaycanın amalı xüsusunda türklərin Qafqaziyada hökmranlığı zamanında qonşumuz Gürcüstan, ələlxüsus Ermənistan barəsində oynadığı xain və qətlialı rolunu yad etmək kifayətdir. Müttəfiqimiz fəvvrən bizə düşmən olub, arxamızdan bizə xain yaraları yetirməkdən çəkinmədi.

Azərbaycan nəinki türkləri bizə qonaq gətirdi, hətta onların zamanında bizim ölkəni qan və zülüm ilə doldurub zəif saldılar. Nuxu, Ərəş, Göyçay və Şamaxı uyezdlərinin sülhpərvər (?) erməniləri qırğını və Bakı qətlialımını yad ediniz.

Bunu da yad ediniz ki, fəvqəzəkir dörd qəza, hətta türklər çəkildikdən sonra kənar adamlar üçün getməli yer deyildir və orada indiyədək minlərcə erkəklər qul, qadınlar da kənzidirlər. Öz istiqlalıyyəti-

nin yövmi-sənəliyi [ildönümü] günü Ağdaş qəza qaimməqamı [qəza rəisi] keçən ildə öz “kirvələrinin” yanlarında əsir mənziləsində [əsir kimi] yaşayan bütün erməni qaçqınlarını qılınca çəkmək Azərbaycan üçün təbii şeydir. Azərbaycan öz Sultanovları vasitəsilə Qarabağ ermənilərini qana qəltan etmək başladığını da əlavə etməlidir. Xayır, Azərbaycan tünd Türkiyədir, nəinki Türkiyənin özü. Çünki o, özünü erməni qanı ilə məst olmaqdan məhrum edəmməyir, həman Denikin təhlükəsi müqabilində, həman o zaman ki, ümumi düşmənə mübarizə eyləmək üçün Ermənistanı ittifaqa dəvət edir.

Özümüzü aldatmaq bizim üçün ehtiyac yoxdur – o cəhətə ki, Azərbaycan həmişə baxır Türkiyəyə, özü də balaca Türkiyədir ki, az bir vaxtda külli miqdarda canilərlə dolu bir tarixə malik olmağa müvəffəq olmuşdur.

Biz inanmayırıq ki, bu cümhuriyyət [lə] əqdi-etilaf edib xəyanətə qurban olmaq mümkün olsun. Biz inanmayırıq Azərbaycana, ondan ötrü inanmayırıq ki, Türkiyəyə. Türkiyə nömrə əvvəl və Türkiyəyə nömrə sani [iki] gərək Gürcüstana və gərək Ermənistanı bərabərlikdə müzirdirlər [ikisinə də eyni dərəcədə ziyan vururlar]. Xüsusən erməni tayfası barəsində hər iki Türkiyənin də qərarları aydın və qətidir.

Ermənilərin öz qədim yerlərində azad yaşamağa ixtiyarını nəinki tanımırırlar, hətta Ermənistanda onların mövcud olmaqlarını da rəva görməyirlər. Odur ki, xah Türkiyə, xah onun layiqli övladı Azərbaycan bəslədikləri arzularına, yəni Ermənistanı, hətta mümkün olsaydı bütün kürreyi-ərzi ermənisiz qoymağa əcələ ilə

nail olmaq üçün heç bir cinayətkarınə vasitələrdən ictinab etməzdilər [çəkinməzdilər].

Biz nəcib gürcü millət xadimlərinə və mətbuatına sual veririk: Cəllad ilə qurban arasında əqdi-müqavilə əqdini onlar necə rəva görürlər?

Ermənistanın cavab

Azərbaycan Cümhuriyyəti Xariciyyə naziri, erməni hökuməti nəzdində Azərbaycan siyasi müəssili [nüməyəndəsi] [Məhəmməd] xan Təkinskiyə Qarabağ barəsində Ermənistanın verdiyi notasına cavab göndərmişdir. Bu cavabda deyilir:

“Azərbaycan Hökumətinin 1919-cu sənə 15 yanvar tarixli qərarı ilə doktor [Xosrov bəy] Sultanov Azərbaycan Hökuməti tərəfindən general-qubernatorluğa təyin edilib, həmin sənə aprelin 3-də Müttəfiqlər Komandanlığı tərəfindən bu xidmətdə rəsmi surətdə təsdiq edilmişdi. General-qubernator daireyi-nüfuzuna keçən yerlər Şişə, Zəngəzur, Cəbrayıl və Cavanşir uyezdleridir. Bu yerlər Azərbaycanın ayrılmaz və mübahisəsiz bir hissəsidir. Ona görə də, erməni hökumətinin Sultanovun hərəkəti və Azərbaycan qoşunlarının bu yerdə durması barəsində olan protestosu Azərbaycanın daxili işlərinə qatışmaqdır. Buna da heç bir zaman imkan vermək olmaz. Və nota da qətiyyətlə müzakirə edilə bilməz. O ki qaldı Şişə dairəsində olan iğtişas məsələsinə, general-qubernatorun ciddi tədbirləri sayəsində o iğtişas yatırılmışdır.”

Bu cavabın Ermənistan Hökumətinə təqdim edilməsi Təkinskiyə mühəvvəl edilmişdir [tapşırılmışdır].

Ermənistanın böhrani-vüzərə [hökumət böhranı]

Bakıda alınmış olan xəbərlərə nəzərən, Ermənistan Hökuməti bütün heyəti ilə istefa vermişdir.

Yeni Zaqafqaziya Konfransı

Ən mövsuq [etibarlı] mənbələrdən verilən xəbərlərə görə, yeni Zaqafqaziya Konfransı dəvət etmək istəyirlər. Üç Qafqaz cümhuriyyətlərinin nüməyəndələrindən başqa, Kuban Cümhuriyyətinin nüməyəndəsi və Dabravol ordunun nüməyəndələri də iştirak edəcəklərdir. Konfransın məqsədi bir neçə siyasi və iqtisadi məsələləri həll etməkdir. O cümlədən, Zaqafqaziya ilə Kuban arasında mal mübadiləsi, Denikin ilə Zaqafqaziya cümhuriyyətləri arasında müəyyən xətt təyini məsələləri müzakirə ediləcəkdir.

TEATRO VƏ MUSIQI

“Əsli və Kərəm”

Bu gün cümə günü iyulun 4-də axşam Hökumət Teatrosunda Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən Üzeyir bəy Hacıbəyovun yazmış olduğu “Əsli və Kərəm” operası mütəntən [təntənəli] surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-un yarısında.

- Qəzetdə elan edildiyi üzrə Hacıbəyli qardaşları dəstəsi tamaşalar göstərmək üçün Tiflis şəhərinə getməli idi. Lakin müdiriyyətdən asılı olmayan səbəblərə görə Tiflis səfəri hələliyə təxirə salınmışdır.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Möhtərəm müdir əfəndim! Şu neçə kəlmə ərzimin mübarək qəzetəyinizdə dərc olunmasını acizənə rica edirəm.

Neçə aylardan bəri mən dəfələrlə Rəmanada ikinci uçastok pristavına yazdığım rəsmi məktublarda məzkur [deyilən] pristav vasitəsilə özümün tezliklə qulluqdan azad olmağımı hökumətdən rica etmişəm. Nədənsə, hökumət məmurları mənim qulluqdan azad olmağımı bugün-sabaha salıb bu vaxta qədər nəzəri-etinaya almayırlar.

Kəndxuda maddi cəhətdən təmin edilmediyi halda, hər gün divanxanada öz vəzifəsini ifa etməyə məcbur olur və böylə olan surətdə də öz xüsusi işlərini tərk etmək lazım gəlir. Hal-hazırda bu bahalıq vaxtda insan nə qədər vətəninə sevən, millətperəst olsa da kəndi ailəsi həm millətinin birer üzvü olduğu üçün onların da zillətdə yaşamağına razı olamamz zənn ediriz.

Yuxarıda yazdığım səbəblərdən dolayı həmin iyul ayının 10-dan etibarən mənim üçün heç vəchlə öz vəzifəmi ifa etmək mümkün olmayacağını həm hökumətə, həm də camaata xəbər verməklə bərabər, məzkur [deyilən] vaxtdan sonra olacaq işlərdə də mən məsul olmayacağımı hamıya elam edirəm [bildirirəm].

*Abutalıb Rəsulov
(3 iyul 1919 sənə)*

Bəhri-Xəzər dənizində passajir və yük gəmilərinin yola düşmələri

Bakı-Ənzəli
15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazəşəhər (Krasnovodsk)
15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Salyan
19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri
17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.
Petrovsk-Fort-Aleksandrovska və geri
Paroxodlar Petrovskdən pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Petrovsk
15, 26 və 24-cü körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 12-də.

Qeyd: Lənkərana və Astaraya paroxodların gedişi ayrıca elan olunacaqdır.

T-164

İtibdir

Mürvət Mustafazadənin 2-ci polis idarəsindən aldığı pasportu, “Vastoçni” Cəmiyyətinin 22-ci körpüsündən 520 pud 20 girvənkə dəmir kuporos (38 boçkada) üçün verilən 322251 nömrəli qəbzə itibdir. Etibardan sağıtdır [etibarsızdır].

10260

Satılır

“Şreder” fabrikanı royalı ilə mənzil məyhtacı [əşyaları]. Ünvan Kolyubakinski küçədə, 17 nömrəli evdə, Spasski küçənin tinində, səhər saat 10-dan 12-dək, axşam saat 4-dən 6-dək baxmaq olar.

10270

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti “Kooperatsiya” müalicəxanası

Hər növ naxoşluqlar qəbul olunur. Müalicə haqqı üzvlərdən 4 rublə, qeyrilərdən isə 6 rublə. Bolşoy Morskoy küçə, Tarqovının küncündə Həsənovun evində, yolu Bolşoy Morskoydan. Telefon nömrə 26-90.

Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər] 9-11 Balayan

Mədə naxoşluğu 12-2 Mejebovski; 4-6 A. Seyidov

Əmrəzi-əsəbiyyə [əsəb xəstəlikləri] 12-2 Şmirqeld

Cərrahiyyə 9-11 Sander

Uşaq naxoşluğu 9-11 Rabinoviç; 4-6 Bron

Arvad naxoşluğu və mamalıq 9-11 Pines; 12-2 arvad həkimi Şapiro-Rotman; 4-6 S. Seyidov[a]

Dəri və zöhrəviyyə 9-11 O. Şamkoryan; 12-2, 4-6 Pernik

Göz naxoşluğu 9-11 Cəfərov; 4-6 arvad həkimi Qeqamyan

Qulaq və boğaz ağrısı 12-2 B. K. Fin-keştəyn;

Diş ağrısı 9-11 Suşon-Sivkina; 4-6 İtkin

Müalicəxana müdiri bakterioloq Lyubavskaya

Müalicəxanada konsultasiyalar icra olunur. Operasiya, konsultasiya razılıq ilə. Çiçək döyülür, şəhadətnamə verilir. Analiz qəbul olunur. 606 və 914 müalicəsi.

10208

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri, sifilis və daxili naxoşluqlarını qəbul edir. 606 və 914 müalicə. Naxoşları hər gün qəbul edir səhər saat 7-dən 8-ədək, axşam saat 6-dan 8-ədək. Vorontsovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 32-56.

10237

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

10218

Berlin Darülfünunu doktoru

S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Diş həkimi S. M. Hamburq

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

10239

Diş həkimi

E. S. Karştəynbaumun

İyul ayının 1-dən naxoşları Buzovnada Zərbəli Şeyxəli oğlunun bağında qəbul edir. Dişlər ağrısız çəkilir və qızıl dişlər qayırılır.

Diş həkimi B. L. Levin

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamış-

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri

səh. 24. “Dobruca”: Balkan yarımadasının şimalında tarixi bölgə. Günümüzə Rumıniya və Bolqarıstan arasında bölünmüşdür.

“Hollanda Hindustanı”: Hollandiyanın Hindustan yarımadasındakı müstəmləkələrinə qeyri-rəsmi olaraq verilən ad.

səh. 25. “Livoniya”: Müasir Latviya və Estoniya ərazilərindən bir qismini əhatə edən tarixi bölgə.

“Avam Kamerası”: Böyük Britaniya Parlamentinin aşağı palatası olan İcmalar Palatası.

Sülh ətrafında

səh. 26. “Versal sarayının Ayna salonu”: Böyük Versal Sarayının ən məşhur daxili məkanlarından biri olan Güzgü qalereya nəzərdə tutulur. Versal Sülh Müqaviləsi bu qalereyada imzalanmışdır.

Qəzetələrdən

səh. 30. “Matin” [Le Matin]: 1882-1944-cü illərdə Parisdə fransız dilində nəşr edilən gündəlik qəzet.

“Monro”: ABŞ prezidenti Ceyms Monro tərəfindən 1823-cü ildə elan edilən və ABŞ-ın xarici siyasət prinsiplərini ehtiva edən Monro Doktrinini nəzərdə tutulur.

səh. 31. “Qarasubazar”: Krımın cənubunda şəhər; indiki Beloqorsk.

Nəzarətlərdən

səh. 32. “demarkasiyon”: demarkasiya; sərhədin təyin edilməsi və nişanlarla ayrılması.

Xarici siyasətimiz

səh. 34. “konsoloslar məhkəməsi”: Konsulluq Məhkəməsi; hər hansı bir ölkədə, ölkə

vətəndaşı ilə əcnəbi vətəndaş arasındakı hüquqi anlaşmazlıqlarda əcnəbi ölkə konsulluğunun məhkəmə səlahiyyətinə sahib olması şəkildə imtiyaz.

Bakı xəbərləri

səh. 39. “edadiyyə” (yaxud “edadi məktəb”): təhsildə universitetdən əvvəlki mərhələ kimi başa düşülməlidir.

Ermənistanda

səh. 41. “Öz istiqlaliyyətinin”: qəzetdə “O istiqlaliyyətinin” getmişdir.

“Azərbaycan öz Sultanovları vasitəsilə”: Azərbaycanın Qarabağ general-qubernatoru Xosrov bəy Sultanov nəzərdə tutulur.

İtibdir

səh. 43. “Mürvət Mustafazadə”: “Azərbaycan” qəzetinin 214-cü nömrəsində eyni elan yer almış, şəxsin adı “Mirvat” kimi yazılmışdır.

“dəmir kuporos”: kimyəvi maddə; sulfat turşusunun dəmir duzu; mürəkkəb və boyaq istehsalında, kənd təsərrüfatında ağacların qorunmasında istifadə edilir.

Satılır

səh. 43. “Şreder”: Sankt-Peterburqda XIX sərin əvvəllərində qurulmuş fortepiano fabriki.

Bazar, 6 iyul 1919-cu il, nömrə 217

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 7 şəvvalül-mükərrəm sənə 1337. 6 təmmuz 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırıncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Məşhədi Mirzağa Haşimov kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir kədər və həsrətlə] öz sevgili yeznəsi Məhəmmədrza bəy Bakıxanovun həmin iyul ayının 4-də vəfat etdiyini öz qöv-m-əqrəba və dost-aşnalarına məlum edir. Mərasimi-dəfn bu gün iyul ayının 6-da səhər saat 9-da Spasski küçə 123 nömrəli evdən (4-cü polis idarəsi ilə qarşı) Təzəpir məscidinə aparılacaqdır.

5403

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Əliəkbər Əliyev kamali-hüzn və təhəssürlə öz sevgili dayısı Məhəmmədrza bəy Bakıxanovun həmin iyul ayının 4-də vəfat etdiyini öz qöv-m-əqrəba və dost-aşnalarına məlum edir. Mərasimi-dəfn bu gün iyul ayının 6-da səhər saat 9-da Spasski küçə 123 nömrəli evdən (4-cü polis idarəsi ilə qarşı) Təzəpir məscidinə aparılacaqdır.

5402

BAKİ BƏHRİ-XƏZƏR İSTEHLAK CƏMIYYƏTİ “KOOPERATSIYA” İDARƏSİ

Bununla elan edir ki, təmmuz ayının 6-da səhər saat 10-da İttifaqın binasında

(Bolşoy Morskoy və Kamenisti küçələrin küncündə nömrə 22) Bakı dairəsi kooperativ nümayəndələri ümumi iclası vaqə olacaqdır.

Müzakirə ediləcək məsələlər:

1) Kontrolnu komissiya tərəfindən verilmiş şəhadətnamələr barəsindəki məsələnin müzakirəsi;

2) Tiflis Kooperativ Qurultayı barəsində məruzə.

3) Azərbaycan Kooperativ Qurultayı barəsində məruzə.

4) Axırıncı nümayəndələr iclasında seçilmiş komissiyanın məruzəsi məsələlərinin müzakirəsi.

Təyin olunmuş vaxta qədər kvorum gəlməzsə, bir saatdan sonra hər nə qədər üzv gələrsə iclas qanuni hesab olunur.

10272

İNGİLİS PARÇALARI

Və həmçinin ipək və markizet külli miqdarda satılır. Kostyum üçün parçalar. Əhmədov və kompaniyasının mağazasında, Merkuryevski və Milyutinski küçələrin küncündə, Adamovun evində. Telefon nömrə 24-34.

5405